

PIERRE LOTI

İZLANDA
BALIKÇISI

Çeviri: BARIŞ BEHRAMOĞLU

PIERRE LOTI
İZLANDA
BALIKÇISI

Can Klasik

İzlanda Balıkçısı, Pierre Loti

Fransızca aslından çeviren: Barış Behramoğlu

Pêcheur d'Islande

© 2012, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2012

3. basım: Ekim 2019, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Aysel Bora

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 31900

ISBN 978-975-07-4130-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750741302

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

PIERRE LOTI
İZLANDA
BALIKÇISI

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Bariş Behramoğlu

♥can

PIERRE LOTI, 1850'de Rochefort'da doğdu. Denizcilik öğreniminin ardından 1881'de yüzbaşı, 1906'da albay oldu. Bir deniz subayı olarak bulunduğu Ortadoğu ve Uzakdoğu'da romanlarıyla anı kitaplarında işlediği yabancı kültürleri tanıma fırsatını buldu. İlk romanı *Aziyade*'nin 1879'da yayımlanmasıyla geniş okur kitlesinin hayranlığını kazanan Pierre Loti, *İzlanda Balkçısı*, *Madam Krizantem* romanlarıyla eleştirmenlerin onayını aldı ve 1891'de Académie Française'e kabul edildi. Olağanüstü yetenekli bir gözlemci olan Pierre Loti, Osmanlı yaşam biçiminden de etkilendi ve 1913'te *Can Çekişen Türkiye* kitabını yazdı. 1920'de "İstanbul şehri fahri hemşerisi" kabul edildi ve adına bir cemiyet kuruldu. İstanbul'da Divanyolu'nda bir caddeye ve Eyüp'te bir kahveye adı verilen yazarın hayatı ayrıca 1958'de Abdülhak Şinasi Hisar tarafından *İstanbul ve Pierre Loti* adıyla kaleme alındı. Kırkın üzerinde eseri olan yazar, 1923'te Hendaye'de öldü.

BARIŞ BEHRAMOĞLU, 1979 yılında İstanbul'da doğdu. Paris Paul Lafargue, İstanbul Pierre Loti ve Saint-Benoît liseleri, İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde eğitimini tamamladı. Makale ve çizgi roman çevirileri dışında *Gri Ruhlar* (Philippe Claudel), *İstanbul* (Daniel Rondeau), *Sağlığınızın "Şerefine" Şarap* (Michel Montignac), *Okul Sıkıntısı* (Daniel Pennac) kitaplarını çevirdi. Öykü ve denemelerinin yanı sıra *Su Gibi* adlı bir romanı bulunuyor.

Madam Adam'a¹ (Juliette Lamber)
bir evlat sevgisiyle...

1. Fransız romancı, yayıncı Juliette Adam (1836-1936), 1879 yılında başka yazarlarla birlikte Pierre Loti'ye de yer verdiği *Nouvelle Revue* dergisinin de kurucusudur. (Y.N.)

Birinci bölüm

Deniz ve salamura kokan, loş bir bölmede dirsek dirseğe vermiş içen irikıyım beş kişiydiler. Boylarına göre oldukça alçak olan bu barınak, içi boşaltılmış¹ büyük bir martı gibi uzayarak uca doğru daralıyordu; tekdüze bir sızlanmanın eşliğinde, uyku yavaşlığında hafif hafif sallanıyordu.

Dışarıda deniz ve gece olmalıydı fakat buldukları yerden pek anlaşılıyordu: Tavana açılmış tek açıklık, tahta bir kapakla kapatılmıştı; adamları, yukarıdan sarkan eski bir lambanın titreşen ışığı aydınlatıyordu.

Bir mangalda ateş yanıyor; kurumakta olan ıslak elbiselerinin üzerinde tüten buharlar, kilden pipolarından tütmede olan dumanlara karışıyordu.

Yekpare masaları yaşam alanlarının tamamını kaplıyordu; geriye yalnızca geminin meşe duvarlarına sabitlenmiş dar sandıkların üzerine oturabilmek için etrafından dolanacak kadar yer kalıyordu. Hemen üzerlerinden, neredeyse kafalarına değecek koca koca kirişler ge-

1. İlk paragraftan itibaren romanın anıtsal kurgusuna hazırlık niteliğindeki bu hayranlık uyandıran “içi boşaltılmış büyük martı” imgesinin altını çizmemek elde değil. Balıkçı gemisinin “barınağı” (daha şimdiden “burada yatıyor” cümlesinin yankısı olarak işittiğim) o andan itibaren adeta içi boşaltılmış bir beden gibidir. Denizciler bedensel bir kılıfın boşluğunda yaşamaktalar. (Y.N.)

çiyordu; arkalarında ise geminin kalın iskeletine oyulmuş izlenimi veren ve ölülerin konulduğu mezar oyuklarını andıran yatakları bulunuyordu. Tüm bu ahşap doğramalar, kaba ve aşınmış, rutubet ve tuz içlerine işlemişti; ellerinin sürtünmesiyle zamanla yıpranmış, parlıyorlardı.

Kâselerinin içinden şarap ve elma şarabı içmişlerdi, yiğitlik ve dürüstlük okunan yüzlerini ise yaşama sevinci aydınlatıyordu. Şimdiyse masada oturmuş, kadınlar ve evlilik hakkında Bretonca sohbet ediyorlardı.

Bir duvarda, başköşede, tahta bir levhaya sabitlenmiş fayansa işli Meryem Ana tasviri asılıydı. Denizcilerin koruyucu anası biraz eskimişti, nahif bir üslupla resmedilmişti. Ne var ki tasvirler, gerçek insanlardan daha uzun ömürlü olur; Meryem Ana'nın kırmızılı mavili elbisesi, bu ahşap fakirhanenin tüm koyu gri gölgeleri arasında küçücük, çok taze bir nesnenin esintisini yayıyordu. Sıkıntılı zamanlarda birden fazla hararetli dua işitmiş olmalıydı ki hemen önüne, iki adet yapay çiçek buketi ve bir tane de tespih çivilenmişti.

Bu beş adamın da üzerinde birbirinin tıpatıp aynı, dar, yünden, kalın, mavi ve pantolonlarının içine soktukları bir kazak vardı; başlarında lodos şapkası¹ da dedikleri (güneybatıdan esen ve bizim yarımkürede beraberinde yağmuru getiren rüzgâra verilen ad) muşambadan yapılmış bir tür başlık vardı.

Yaşları birbirinden farklıydı. Kaptan kırkında olabiliirdi; diğer üçü ise yirmi beş ila otuz arasında sayılabilirlerdi. Adı Sylvestre veya Lur'lu olan beşinci kişi ise henüz on yedisindeydi. Boyu ve gücü itibarıyla şimdiden erkek sayılırdı; oldukça seyrek ve kıvrıcık siyah bir sakal yanaklarını kaplıyordu; bir tek, son derece yumuşak ba-

1. Kafayı, boynu ve enseyi koruyan su geçirmez muşamba şapka. (Y.N.)

kışlarıyla saf, çocuksu ve gri mavi renkli gözlerini muhafaza etmişti.

Yerin dar olmasından dolayı barınaklarında böyle büzüşüp dip dibe olmaktan memnun görünüyorlardı.

... Dışarıda deniz ve gece olmalıydı, derin ve karanlık suların sonsuz ıssızlığı. Duvarda asılı duran bakır saat on biri gösteriyordu, gecenin on biri olmalıydı kuşkusuz; ahşap tavanda yağmurun sesi iştiliyordu.

Neşeyle, fakat edepsizce bir şey söylemeden, kendi aralarında evlilikle ilgili meselelerden konuşuyorlardı. Anlatılanlar, hâlâ çocuk olanlara göre projeler veya memlekette yapılmış düğünler sırasında gerçekleşen gülünç hikâyelerden ibaretti. Bazen kahkahalar eşliğinde sevme hazzıyla ilgili fazlasıyla açık oldukları imalar patlattıkları da oluyordu. Ne var ki, her türlü güçlüğü görüp geçirmiş erkeklerin anladığı biçimde aşk, daima tertemizdir ve üzerine yapılan kabalıklar bile iffetli sayılır.

Bu arada Sylvestre'in canı, bir türlü gelmek bilmeyen bir başkası, Jean yüzünden (Bretonların Yann diye telaffuz ettikleri bir isim) sıkılıyordu.

Sahiden, neredeydi bu Yann; hâlâ yukarıda iş başında mıydı? Neden aşağıya inip eğlenceden payına düşeni almıyordu?

"Halbuki, neredeyse gece yarısı oldu," dedi Kaptan.

Ayağa kalktı ve Yann'a seslenmek üzere tahta kapağı başıyla kaldırıverdi. İşte o zaman, yukarıdan içeriye çok tuhaf bir ışıltı yayıldı:

"Yann! Yann! Huu! Adam!"

Bir anlığına açılan bu kapaktan içeriye sızan solgun ışık, gün ışığına çok benziyordu.

"Neredeyse gece yarısı..." Oysa gerçekten de, güneş ışıltısı; gizemli aynalar tarafından çok çok uzaklardan yansıtılan alacakaranlığın aksi gibiydi.

Delik kapanır kapanmaz yine gece oldu, tepeden

sarkan küçük ampul yine sarı sarı parlamaya başladı ve adamın kocaman botlarıyla ahşap merdivenden aşağıya indiği işitildi.

Tıpkı koca bir ayı gibi iki büklüm girdi içeri; çünkü dev gibiydi. İlk yaptığı, salamuranın keskin kokusundan dolayı burnunu tıkayarak suratını ekşitmek oldu.

Özellikle, bir kazık kadar dimdik olan sırtından dolayı erkeklerin ortalama boyutlarını haydi haydi aşmaktaydı; cepheden bakıldığında, mavi kazağının yüzeyinden belli olan omuz kasları, kollarının üst kısmında sanki birer top gibi durmaktaydı. Oldukça hareketli, vahşi ve kibirli bakan, kahverengi, iri gözleri vardı.

Kollarını Yann'a dolayan Sylvestre, çocukların yaptığı gibi onu kendisine doğru şefkatle çekiverdi; Yann'ın kız kardeşiyle nişanlıydı ve onu ağabeyi gibi görüyordu. Diğeri ise bembeyaz dişleriyle gülümseyerek karşılık veriyor ve sevilme isteyen bir aslan edasıyla kendini onun şefkatli kollarına teslim ediyordu.

Diğer erkeklere göre yan yana sıralanacak daha çok yeri bulunan dişleri biraz aralıktı ve bu durum küçücüklermiş gibi algılanmalarına neden oluyordu. Hiç kesilmemiş olmasına rağmen, sarı bıyığı oldukça kısaydı; ince ve zarif kenarlı dudaklarının üstünde simetrik iki ayrı bukle biçimindeki bıyığı gür ve kıvrıkcıktı; ağzının her iki yanındaki çukurlara doğru kıvrılıyorlardı. Sakalından geriye kalan yerler traşlıydı ve pembe yanakları henüz kimsenin dokunmadığı meyveler gibi kadifemsi bir körpelikteydi.

Yann oturduğunda bardaklar yeniden dolduruldu, pipolar tekrardan harmanlansın ve yakılsın, diye miço çağrıldı.

Bu yakma işlemi, miço için biraz da olsa tütün içmek anlamına geliyordu. Miço, gürbüz, yuvarlak hatlı, öyle ya da böyle akraba sayılan bu denizcilerin her birinin kuzeni sayılabilecek bir oğlandı; yeterince zor olan

görevinin dışında, aynı zamanda geminin şımarık çocuğuydu. Yann, ona kendi bardağından içki içirttikten sonra yatması için geri gönderdi.

Ardından, evliliklerle ilgili büyük sohbete kalındığı yerden devam edildi.

“Peki ya sen Yann?” diye sordu Sylvestre, “Senin düğününü ne zaman yapacağız?”

“Utanmıyor musun?” dedi Kaptan. “Senin gibi kazık kadar olmuş, yirmi yedi yaşında bir adam hâlâ bekâr! Seni gördüklerinde kim bilir kızların akıllarından neler geçiyordur?”

Yann ise, kızları son derece hor gören bir ifadeyle omuzlarını silkeleyerek yanıt verdi:

“Ben düğünü geceleri yaparım; bazen gündüzleri de yaptığım oluyor. Hangisi denk gelirse artık.”

Yann, devlete olan beş senelik borcunu¹ henüz tamamlamıştı ve donanmanın topçu deniz eri olduğu sırada, Fransızca konuşmasını ve kuşku duyulmasına yol açan cümleler kurmasını öğrenivermişti. Dediğine göre on beş gün süren son düğününü anlatmaya koyuldu.

Nantes'ta bir şarkıcıyla birlikteydi. Bir akşam denizden döndüğünde, biraz da karamsarlıkla bir *alcazar*'a² gitmişti. Kapıda, yirmi franklık bir *Louis* altını fiyatına devasa çiçek buketleri satan bir kadın duruyordu. Ne yapacağını pek bilmeden bir tane satın almış ve içeriye girer girmez, sahnede şarkı söyleyenin suratının ortasına basbayağı fırlatıvermişti; aslında fazla da güzel bulmadığı bu boyalı bebeğe alay edercesine yapmış olduğu beklenmedik bir itiraftı yaptığı. Kadın ânında yere çakılmış ve takip eden üç hafta süreyle ona doymak bilmemişti.

1. 1889 yılına dek devam eden 1872 yasasına göre askerlik karada da denizde de beş seneye çıkartılmıştı. (Y.N.)

2. (Fr.) Kabare ya da benzeri eğlence mekânlarına verilen ad. (Y.N.)

“Hatta, oradan ayrılacağım zaman, bana bu altın saati armağan etti,” dedi ve herkese göstermek için saati masanın ortasına önemsiz bir oyuncakmış gibi fırlatıverdi.

Hikâyeyi kaba kelimeler ve kendisine özgü imgelerle anlatmıştı. Bununla birlikte, sivil yaşamın bu bayağılığı, denizin derin sessizliğiyle çevrelerini kuşattığı bu ilkel adamlar için aykırı kaçıyordu. Yukarıdan hayal meyal görülen ışıltılı gece, kutup yazının bitmekte olduğunun habercisiydi.

Ayrıca, Yann’ın bu tür davranışları Sylvestre’i hem şaşırtıyor hem de üzüyordu. O, Ploubazanec kasabasındaki bir balıkçının dul eşi olan yaşlı ninesi tarafından, dinî inançlara saygılı olarak büyütülmüş, bakirliğini koruyan bir evlattı. Küçükken her gün onunla birlikte annesinin mezarına gider ve dizlerinin üzerine çöküp dua ederdi. Uçurumun tepesinde bulunan bu mezarlıktan bakınca ufukta, babasının vaktiyle bir gemi kazasında kaybolduğu Manş Denizi’nin gri suları görülüyordu. O ve ninesi fakir olduklarından, çok erken yaşta balıkçı gemilerinde çalışmaya başlamıştı, bütün çocukluğu açık denizde geçmişti. Hâlâ, her akşam dua ederdi; gözleri o dinî saflığını koruyordu. O da yakışıklıydı ve Yann’dan sonra güvertenin en güçlüsüydü. Yumuşacık sesi ve küçük bir çocuğunkini andıran vurguları, uzun boyu ve simsiyah sakalıyla tezat oluşturunuyordu; çok hızlı geliştiğinden, birdenbire bu kadar uzun boylu ve iri olmaktan utanır gibiydi. Yakınlarda Yann’ın kız kardeşiyle evlenmeyi tasarlıyordu ama henüz ona kur yapan hiçbir kıza karşılık vermemişti.

Gemide, biri iki kişilik olmak üzere, sadece üç yatak vardı; geceleri dönüşümlü olarak uyuyorlardı.

Koruyucuları Meryem Ana’nın göğe yükselişini kutladıkları bu eğlenceleri sona erdiğinde, saat gece yarısını biraz geçmişti. Üçü, mezarı andıran, karanlık küçük ya-

taklarına uyumak için çekilirken diğer üçü –Yann, Sylvestre ve hemşerileri Guillaume– ara verdikleri avlanma işine devam etmek için güverteye çıktılar.

Dışarıda gün doğmuştu, sonsuz aydınlıktı.

Ancak bu ışık başka hiçbir şeye benzemeyen öylesine soluk, öylesine açık renkte bir ışıktı ki, nesnelerin üzerinde ölgün bir güneşin ışınları dolanıyordu. Etraflarında renksiz, derin bir boşluk uzanıyordu ve gemilerinin tahta döşemeleri dışında her şey berrak, elle tutulamaz bir düş izlenimi veriyordu.

İnsanın gözü denizi zar zor seçebiliyordu: Önce, yansıtacak hiçbir görüntüsü olmayan titrek bir tür ayna gibi olurken sonra ufka doğru, buhardan bir vadiyi andırıyordu; ne ufuk ne de ötesi, hiçbir şey görünmüyordu.

Rutubetli havanın serinliği, insanın içine gerçek bir ayazdan daha yoğun ve daha çok işliyordu ve soludukça yoğun bir tuz tadı hissediliyordu. Her şey sakindi, yağmur artık dinmişti; yukarıda bulunan biçimsiz ve renksiz bulutlar sanki kendini gizleyen, açıklanamaz bu ışıkla dolu gibiydi; gece olmasına ve etraftaki solgunluğa rağmen görüş mesafesi iyiydi, her şey ayrıntısına kadar seçilebiliyordu.

Orada bulunan üç adam, çocukluklarından beri hayatlarını denizin üzerinde, belli belirsiz ve bulanık hayalî görüntüleri andıran bu fantasmaların ortasında sürdürüyorlardı. Daracık ahşap evlerinin etrafındaki bu değişken sonsuzluğun oynadığı oyunlara alışmışlardı; gözleri de enginlerde yaşayan büyük kuşlarınkı kadar alışmıştı bunlara.

Gemi usul usul, tıpkı uyuyakalmış bir adamın rüyalarının arasında mırıldandığı Bretonca bir şarkı gibi, aynı tekdüze ritmi çıkartarak olduğu yerde sallanıp duruyordu. Yann ve Sylvestre hemencecik iğne ve oltalarını hazırlamışlardı, aynı anda diğeri de bıçağını bileyerek bir fıçı tuz açıp beklemek üzere arkalarına oturuvermişti.

Uzun sürmedi. Sakin ve soğuk suya oltalarını atar atmaz çelik gibi parlak, büyük balıklar çekiverdiler.

Oltaya durmadan morinalar takılıyordu; sessizce sürdürülen bu balık avı, hızlı ve aralıksız devam ediyordu. Diğeri büyük bıçağıyla balıkların karınlarını yarıyor, onları düzleştirip tuzluyor ve sayıyordu; dönüşte keselelerini dolduracak olan salamura taptaze, parlak balıklar olarak arkalarında üst üste yığılıyordu.

Saatler aynı tekdüzelikte geçiyor, dışarıdaki ıssız, engin boşluklarda ışık yavaştan değişiyordu; şimdi daha gerçek bir hale bürünüyor gibiydi. Uzak kuzeyin bir nevi yaz akşamı sayılan bu görüntünün, bu renksiz ışıltının yerini henüz gece çökmemişken, denizin bütün aynalarının yansıtıkları ve arkalarında belli belirsiz pembemsi devinimli izler sürükleyen bir tür seher almıştı...

“Kesinlikle evlenmen gerekli,” dedi birdenbire Sylvestre bu defa büyük bir ciddiyetle; yüzü suya dönüktü. (Bretagne’da, ağabeyinin kahverengi gözlerine vurulmuş bir kaç kız biliyor gibiydi; fakat bu önemli konuya değinirken utanıyordu.)

“Ben, evet!.. Elbette bir gün evleneceğim,” dedi her zamanki gibi kibirle ve hayat dolu gözlerini devirerek Yann, “ama memleketten biriyle değil, hayır, ben denizle evleneceğim ve madem siz de buradasınız, düğünüme hepimiz davetlisiniz...”

Balık avlamaya devam ettiler, sohbetle vakit kaybetmemeleri gerekiyordu: İki gündür aralıksız yol almakta olan gezgin corumun, devasa bir balık sürüsünün ortasındaydılar.

Bir önceki gece hiçbiri uyumamış ve otuz saat içinde oldukça iri, binden fazla morina yakalamışlardı; kolları yorgunluktan kalkmaz hale gelince uykuya dalmışlardı. Bedenleri ayakta, avlanma işini kendiliğinden sürdürürken zihinleri ara sıra uykuya dalıyordu. Ne var ki,

soludukları açık denizlerin bu diri havası, dünyanın ilk günlerindeki kadar öylesine tertemiz, öylesine canlandırıcıydı ki, yorgunluklarına rağmen, ciğerlerinde ferahlık, yanaklarında tazelik hissediyorlardı.

Sabah ışığı, gerçek sabah ışığı nihayet parlamaya başlamıştı. Tıpkı yaradılışın ilk günlerindeki gibi, ufukta üst üste yığılmış gibi görünen ve orada ağır külçeler halinde birikmiş olan karanlıklardan ayrıldılar; etrafın bu kadar aydınlanması, bir önceki ışığın tıpkı rüyalardaki gibi tuhaf ve belli belirsiz olduğu o geceden çıkıldığığının habercisiydi.

Kapalı ve oldukça basık gökyüzünde, bir kubbedeki delikleri andıran çizikler vardı ve bunlardan gümüşü pembe büyük ışınlar yayılıyordu.

Daha alçaktaki bulutlar yoğun gölge sıraları oluşturuyor ve suları çepeçevre sararak kararsız ve loş enginliklere doluyorlardı. Kapalı bir alan, bir sınır izlenimi veriyorlardı; sonsuzluğun üzerine çekilmiş birer perde, insanlığın hayal gücünü sarsan fazlasıyla büyük gizemleri saklamak için gerili duran birer yelken gibiydiler. O sabah, Yann ve Sylvestre'i taşımakta olan yan yana dizili tahta levhalardan oluşan yapının etrafında değişmekte olan bu dünya, bir tapınağa dönüşmüştü ve bu mabedin kubbesinden dökülen ışık demetleri, mermerden bir avluymuş gibi uzanan dingin suyun üzerine yansiyarak geniş bir alana yayılıyor ve adeta saygı durumunda bulunuyorlardı... Daha sonra, çok uzaktan ufak ufak başka bir düşün aydınlanması görüldü: karanlık İzlanda'nın burnu olan pembemsi, oldukça yüksek bir çıkıntı...

Yann'ın denizle düğünü!.. Sylvestre başkaca bir şey demeye cesaret edemeden avlanmasını sürdürüyor, aklından hep bu düşünce geçiyordu. Ağabeyinin kutsal evliliği alay konusu yapmasına şahit olmaktan dolayı kederliydi, üstelik bu durum korkmasına neden olmuştu; çünkü batıl inançları vardı.

Yann'ın evleneceği günün hayalini uzun zamandır kuruyordu! Paimpol'lü bir sarışın olan Gaud Mevel ile evleneceklerini düşünüyordu ve askerliğini yapmadan, yani dönüp dönmeyeceği belli olmayan, kaçınılmaz olarak yaklaşan ve kalbini sıkıştıran söz konusu beş senelik sürgüne gitmeden önce, o güne şahit olmanın mutluluğunu yakalayacaktı...

Sabahın dördüydü. Aşağıda yatmakta olanlar gemilerden nöbeti devralmak için geldiler. Hâlâ biraz uykuluydular; bir yandan soğuk havayı ciğerlerine çekiyor, bir yandan da uzun botlarını giymeye çalışarak yukarı çıkıyorlardı; ölgün ışığın yansımalarından dolayı kamaşan gözlerini kapatıyorlardı.

O sırada Yann ve Sylvestre, tokmakla kırdıktan sonra, bu kadar sert oldukları için epeyce sesli bir şekilde kemirmeye başladıkları kurabiyelerini yiyerek sabahın ilk kahvaltısını çabucak yaptılar. Aşağıya inip uyuyacaklardı, sıcacık yataklarına yatacak olma fikriyle neşelerine tekrardan kavuşmuşlardı, birbirlerinin beline sarılarak, eski bir şarkının ezgisi eşliğinde salına salına ambar ağzına doğru ilerlediler.

Bu delikten yok olmadan önce, iri patili çocuksu görünümlü ve sakar Newfoundland¹ cinsi yavru güverte köpeği Turc'le oynamak için durdular. Köpeği elleriyle mıncıklıyorlardı, köpek ise bir kurt gibi onları ısırmaya başlamış ve canlarını yakmıştı. Tam o sırada Yann, gözlerinden öfke saçarak onu yüzükoyun yere yapıştırdı; bağırmasına yol açacak bir şekilde sertçe ayağıyla itiverdi.

Yann'ın kalbi temizdi ama doğası hâlâ biraz vahşiydi; bedeni söz konusu olduğunda, tatlı bir okşama çoğu zaman beklenmedik bir şiddete dönüşüveriyordu.

1. Denize düşen insanları kurtarmalarıyla ünlü olan bu köpekler, Fransa'da *terre-neuve* olarak bilinir. (Y.N.)

Gemilerinin adı Marie¹, kaptaninki ise Guermeur' dü. Her yıl, gecesiz yazların yaşandığı bu soğuk iklimlere doğru, tehlikeli ve uzun balık avı için yola çıkarlardı.

Gemi, Meryem tasviri kadar eskiydi. Kalın ana gövdesinin meşe omurları tarazlı ve pürtüklüydü; nemle, salamura suyuyla lekelenmiş ama hâlâ sağlam ve güçlüydü ve katranın diriltici kokusunu yaymaya devam ediyordu. Hareket etmediğinde, geminin, som ıskarmozlarıyla ağır bir havası vardı; ama batının büyük esintileri başladı mı, rüzgârın uyandırdığı martılar gibi canlı hafifliğine kavuşuveriyordu. Modern inceliklerle işlenmiş genç daha çevikti, kendine has bir şekilde dalgayla birlikte yükseliyor, zıplıyordu.

Altı adam ve bir miçooya gelince, onlar İzlandalıydı (özellikle Paimpol ve Treguier: ülkesinde yaygın, bu tür balıkçılığın babadan oğula geçtiği yiğit bir ırk).

Fransa'nın yazını neredeyse hiç yaşamamışlardı.

Her kış sonu, Paimpol Limanı'ndan diğer denizcilerle birlikte hareket etmeden önce, hayır duaları kabul ediyorlardı. Bu bayram gününde, daima bir öncekinin aynı olan mihrap, rıhtıma kurulurdu; kayalıklı bir mağara taklidiydi ve denizcilerin koruyucusu Meryem Ana, kilisesinden onlar için dışarıya çıkartılırdı; kuşaktan kuşağa, yaşam belirtisi olmayan gözleriyle daima benzer şekilde, bereketli bir mevsim geçirecek olan mutlu talihlilere ve bir daha geri dönmeyecek olan diğerlerine bakar, çapa, kürek ve ağ armalarının ortasında tatlı tatlı ve kaygısızca dururdu.

Kadınlar ve analar, nişanlılar ve kız kardeşlerden oluşan ayın alayının ağır adımlarla izlediği bu kutsal haç töreni, bayrakların donattığı ve bandıralarıyla selama duran bütün İzlandalı gemicilerin bekledikleri limanın

1. (Fr.) Meryem Ana. (Y.N.)

etrafında gerçekleşiyordu. Her birinin karşısında tek tek duran rahip, kutsama hareketleriyle duasını okuyordu.

Ardından, bir filo gibi hep beraber, geride neredeyse hiç koca, sevgili, erkek evlat bırakmadan memleketlerini terk ediyorlardı. Uzaklaştıkça, mürettebat hep bir ağızdan, heyecanlı titrek sesleriyle *Denizlerin Meryemi* ilahisini söylüyordu.

Her sene aynı tören eşliğinde ayrılış, aynı vedalar..

Ardından yine uzak Kuzey Denizi'nin soğuk sularının ortasında, bir öncekinin aynı hareketli tahtalar üzerinde, üç ya da dört kaba arkadaşla birlikte açık denizdeki hayatları, inzivaları başlıyordu.

Buraya kadar sağ salim gelebilmişlerdi. Adını taşıyan gemiyi, Denizlerin Meryemi korumuştı.

Ağustos sonu ise geri dönüşlerin mevsimiydi. Ne var ki Marie de, pek çok İzlandalının yerine getirdiği âdet üzere, ilk önce (ve sadece) Paimpol'e uğruyordu; oradan hemen hareketle, avladıklarını güzelce satabilecekleri Gaskonya Körfezi'ne iniyor, ardından da tuzlası bulunan kumsal adalara geçip buralardan bir sonraki sefer için tuz tedarik ediyorlardı.

Güneşin hâlâ ısıttığı bu güney limanlarına vardıklarında, yazdan kalma ılık havadan, topraktan ve kadınlardan başı dönen, zevke susamış iriyarı mürettebat, birkaç günlüğüne dağılıyordu.

Daha sonra, sonbaharda inen ilk sislerle birlikte kâh Paimpol'e kâh Goëlo ülkesinin sağa sola dağılmış saman kulübelerine, yuvalarına, bir süreliğine aile, aşk, evlilik ve doğumlarla ilgilenmek için geri dönülüyordu. Neredeyse her zaman bir önceki kış gebe kalınan ve vaftiz olmak için isim babalarını bekleyen yeni doğanlar çıkıyordu karşılına: İzlanda'nın yuttuğu bu balıkçı soyuna bir sürü çocuk gerekiyordu.

Bretagne bölgesindeki Palmpol kasabasında her avlanma mevsimi öncesinde hummalı bir çalışma vardır. Denizcilerin muşamba gysileri, lodos şapkaları dikilir; ağıları, oltaları onarılır, yanlarına alacakları erzak hazırlanır... Yıl ikiye ayrılır: Balıkçıların kasabada olduğu aylar ve denize gittikleri zamanlar... Onlar yokken ne kadar kaygılı bir bekleyiş egemense döndüklerinde de o kadar mutluluk vardır (ya da dönemeyenlerin kasabanın üzerine çöken matemi)...

Romanın fonunda bir balıkçı kasabası olsa da *İzlanda Balıkçısı* üç aileye odaklanır: kuşaklar boyu denizci olmuş Gaos'lar, Moan'lar ve zengin bir aile olan Mevel'ler... Gaos'ların yakışıklı ve mağrur oğlu Yann, Mevel ailesinin güzeller güzeli kızı Gaud, yaşlı büyükannesiyle yaşayan Yann'ın yakın arkadaşı Sylvestre. Maud ile Yann arasında uzaktan uzağa süren aşkın tek engeli, aralarındaki sınıf farkıdır. "Paris görmüş" Gaud, aşkı için her şeyden vazgeçmeye hazırdır ama Yann'dan umduğu karşılığı göremez. Yann ise kendisinden katbekat zengin bir kıza olan aşkını bir türlü açığa vuramaz.

Kitabın başkahramanı deniz hem hayatın hem de ölümün sebebidir. Her zaman son sözü söyleyendir... Pierre Loti *İzlanda Balıkçısı*'nda öyle yalın, öyle insanın kendini dalgalarına kapıp koyuverdiği bir dil kullanmıştır ki aynı acıları, aynı mutlulukları derinden hissedersiniz. Hiç eskimeyen bir dil, isimler değişse dünyanın her yerinde yaşanabilecek bir öykü. Kuşkusuz gerçekliği su götürmez tanımlarla, ifadelerle, bir yumruk gibi boğazınıza tıkanan acılarla...

#dünyaklasikleri #fransızklasikleri #denizcilikedebiyat #balıkçılık
#kuzeybuzdenizi #izlanda #kuzeyfransa

Kapak resmi: Gerbard Menthé

 can

can yayinlari.com | [f](#) | [t](#) | [w](#) can yayinlari

roman

ISBN 978-975-07-3405-6

9 789750 714054